

УДК 796.071.4[373:001.895

СТАВЛЕННЯ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОСВІТНІХ НОВОВВЕДЕНЬ РЕФОРМИ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Наталія СОРОКОЛІТ

*Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів, Україна
e-mail: sorokolit21@gmail.com,
ORSID: 0000-0002-4958-9552*

Анотація. У статті окреслено ставлення учителів фізичної культури до запровадження освітньої реформи «Нова українська школа» в початкових класах закладу загальної середньої освіти. Зокрема, наведено та проаналізовано результати опитування 100 учителів фізичної культури: 16 % – педагогів, що працюють до 10 років; 28 % – від 11 до 20 років; 26 % – від 21 до 30 років; 30 % – 31 рік та більше.

Мета – виявити ставлення учителів фізичної культури до запровадження освітніх реформ на сучасному етапі. Установлено позитивне ставлення до реформування освітньої галузі. Учителі фізичної культури підтримують освітні зміни, передбачені реформою під назвою «Нова українська школа». *Висновки.* Виявлено, що найвищий відсоток підтримки в учителів фізичної культури мають такі освітні зміни: свобода вибору (створення) навчальних програм – 82 %; забезпечення різноманітних форм здобуття початкової освіти – 76 %; навчання через діяльність та ігрові методи – 72 %; незалежна сертифікація учителів – 70 %. Середній рівень підтримки виявили учителі фізичної культури до таких освітніх реформ, як: інтегроване навчання – 56 %; зміна структури школи – 54 %; система дистанційного підвищення кваліфікації – 50 %; децентралізація школи – 48 %; 12-річний термін навчання – 44 %; інклюзивне навчання – 34 %. Низький рівень підтримки освітніх реформ отримано з лише вербального оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури (14 %).

Ключові слова: освітні реформи, фахівці з фізичного виховання, початкова школа.

THE PHYSICAL CULTURE TEACHERS' ATTITUDE TO EDUCATIONAL INNOVATIONS FROM THE REFORM «NEW UKRAINIAN SCHOOL»

Nataliya SOROKOLIT

*Lviv State University of Physical Culture, Lviv, Ukraine,
e-mail: sorokolit21@gmail.com,
ORSID: 0000-0002-4958-9552*

Annotation. The physical culture teachers' attitude according to implementation the educational reform «New Ukrainian School» on primary forms from a general secondary school is discovered in the article. There are represented and analyzed the results of 100 physical culture teachers' survey. Among them are 16 % of those teachers working for 10 years, 28 % of working from 11 to 20 years, 26 % of working from 21 to 30 years and 30 of working more than 31 years.

The goal is to find out physical culture teachers' attitude according to educational reforms implementation on the present stage. It was discovered that these educational reforms implementation is influenced by Ukrainian desire to integrate into the European society. These educational changes create solid background for training during the lifetime for self-realization. The teachers' new aim is displayed in the context of European professionalism with keeping the best mental Ukrainian characteristics and European dimensions of pedagogical skills. The positive attitude according to educational sphere reforming is explored in terms of physical culture teachers' survey. Physical culture teachers support educational changes, that are highlighted in the reform «New Ukrainian School». Some reforms are highly supported by teachers, however some of them are supported on average and low levels.

Conclusions. It is discovered that the highest percentage of support among physical culture teachers have such education changes as the freedom of choosing (creating) educational program (82%), providing the variable forms of getting primary education (76%), trainings through activity and through playing methods (72%) and independent teacher's certification (70%). The average level of support held by physical culture teachers got such reforms as integrated studying (56%), changes of school structure (54%), the system of qualification increasing on distance (50%), school decentralization (48%), 12-years studying (44%) and inclusive studying (34%). The low level of educational reform support is got from the reform of verbal evaluation of pupils' studying achievements during physical culture lessons.

Keywords: educational reforms, physical education specialists, primary school.

Постановка проблеми. Сьогодні система освіти та система фізичного виховання школярів є на етапі реформування [10]. Це пов'язано з упровадженням освітньої реформи під назвою «Нова українська школа» у заклади загальної середньої освіти, що вимагає від педагога знань та практичних навичок в умовах змін.

У наказі Міністерства освіти і науки України від 15.01.2018 р. № 36 наголошено про необхідність підготовки вчителя до реалізації освітньої політики держави чекрез опанування новітніх практик, технологій, методик, форм, методів професійної діяльності на засадах інноваційних освітніх підходів з урахуванням потреб педагогів, держави та глобалізованого світу [4].

Окрім цього, наше дослідження важливе з огляду на упровадження таких нових підходів до навчання школярів: компетенізацію освіти завдяки реалізації компетентнісного підходу, орієнтації її на результат у формі розвинутих ключових компетентностей учнів, структурованості їхніх знань, поглядів, ціннісних орієнтирів, успішної самореалізації в професії і житті, формуванні особистості, патріота, інноватора, здатного конкурувати на ринку праці, розвивати економіку, навчатися неперервно впродовж життя [3, 4].

У концепції нової школи провідне місце відведено вчителям нової формації, які перебувають в авангарді суспільних і освітніх перетворень, успішних, умотивованих, компетентних, які є агентами сучасних змін. Такі вчителі виконуватимуть в освітньому процесі ролі наставника, фасилітатора, консультанта, менеджера, вони матимуть академічну свободу, володітимуть навичками випереджувального проектного менеджменту (планування і організації навчання, розроблення навчально-методичного забезпечення, оцінювання та ін.), самостійно й творчо здобуватимуть інформацію, організують дитиноцентрований процес. Отже, закладають надійне підґрунтя для навчання впродовж життя задля особистісної реалізації. Нову місію педагога розглянуто в контексті європейського професіоналізму зі збере-

женням найкращих ментальних українських характеристик, європейського виміру педагогічних якостей [4].

Отже, постає потреба дослідити ставлення учителів фізичної культури до освітніх змін на початку упровадження їх у практику закладів загальної середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх наукових досліджень, нормативних документів та фахової літератури дає можливість стверджувати, що питання впровадження освітньої реформи «Нова українська школа» є темою багатьох науково-практичних, наукових конференцій та семінарів. Зокрема їх висвітлено у доповідях управлінців Міністерства освіти і науки України: Л. М. Гриневич, В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка, О. Я. Савченко, Р. Б. Шияна та ін., а також у працях таких вітчизняних науковців: О. В. Саган, С. О. Скворцової, О. В. Стребної, С. І. Якименка та ін. У доповідях та працях здебільшого окреслено питання запровадження освітніх реформ у практику шкіл [2, 3, 5, 8, 9 та ін.], сутності та етапів освітньої реформи «Нова українська школа» [3, 4, 7, 10], компетентнісного підходу в навчанні школярів [1, 10], однак упровадження освітніх нововведень у фізичне виховання школярів не висвітлено, що дало змогу сформулювати мету нашого дослідження.

Мета – дослідити ставлення учителів фізичної культури до запровадження освітніх реформ на сучасному етапі.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування учителів фізичної культури за допомогою анкетування, методи математичної статистики.

Організація дослідження: дослідження проведено на базі Львівського обласного відділення Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти та науки України. На запитання анкети відповіли 100 учителів фізичної культури Львівської області, зокрема 16% – педагоги, що працюють до 10 років; 28% – від 11 до 20 років; 26% – від 21 до 30 років; 30% – 31 рік та більше.

Усі учасники опитування добровільно погодилися заповнити анкету.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку освіти фізичне виховання в закладах загальної середньої освіти перебуває на стадії реформування [10]. З цього навчального року стартувала масштабна реформа під назвою «Нова українська школа», яка має на меті такі освітні нововведення: зміна структури школи, запровадження компетентнісного підходу в навчанні, 12-річний термін отримання загальної середньої освіти, застосування інтегрованого навчання в початкових класах, навчання усіх предметів через діяльність ігровими методами як у класі, так і поза його межами; запровадження системи інклюзивного навчання; проведення уроків з вибором освітньої програми, а не лише за навчальними програмами, затвердженими профільним міністерством; зміни в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників та запровадження незалежної сертифікації педагогів [6].

Отже, на запитання анкети: «Чи знаєте Ви про реформування освітньої галузі, що відбувається сьогодні?» 94% респондентів дали схвальну відповідь, а 6% зазначили, що не цікавляться реформами, що проводить профільне міністерство. Ми вважаємо, що такий високий відсоток учителів фізичної культури свідчить про небайдужість педагогів до змін у системі освіти та освітньої реформи «Нова українська школа».

Зазначимо, що 54% опитаних учителів фізичної культури підтримують освітні зміни щодо структури школи і вважають позитивом те, що заклад загальної середньої освіти має три щаблі освіти: початкову школу (1–4 класи); гімназію (5–9 класи) та ліцей (10–12 класи). Зокрема, 10% учителів фізичної культури не підтримують такого розподілу та негативно ставляться до того, що гімназії та ліцеї стануть компонентом закладу загальної середньої освіти, а не самостійним навчальним закладом. Про нейтральне ставлення до зміни структури закладу освіти висловилися 36% учителів фізичної культури. Пов'язуємо це з тим, що сьогодні зміна структури не відбувається упродовж усього терміну навчання дітей у школі, оскільки лише перший клас навчається за освітньою реформою «Нова українська школа» і цей розподіл через 4 роки має увійти в практику шкіл (рис. 1).

Зазначимо, що майже половина опитаних учителів фізичної культури підтримують 12-річний термін навчання в школі. Про це висловилися 44% респондентів. Проте ми виявили значний відсоток учителів, які нейтрально та негативно ставляться до такого терміну навчання в закладі

загальної середньої освіти. Зокрема, 28% учителів нейтрально ставляться до цього та 28% категорично не підтримують термін навчання упродовж 12 років (рис. 2).

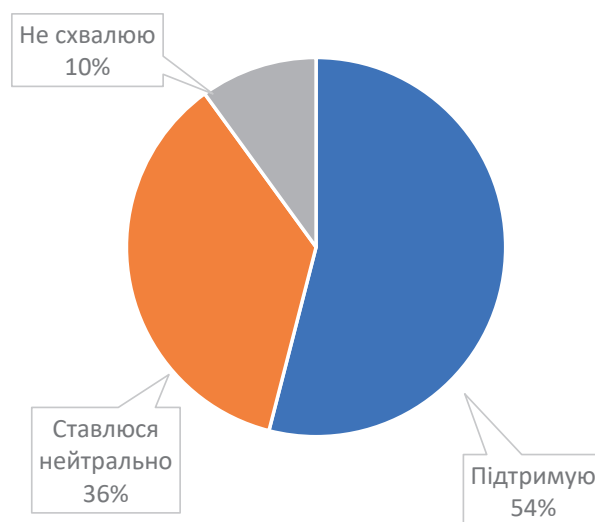

Рис. 1. Ставлення учителів фізичної культури до зміни структури закладу освіти

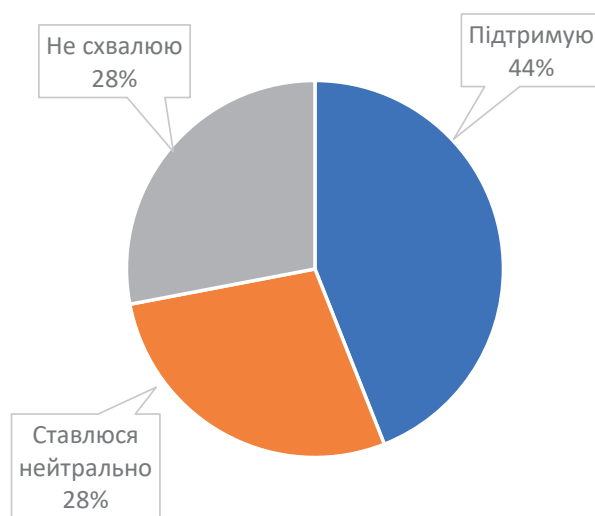

Рис. 2. Ставлення учителів фізичної культури до 12-річного навчання учнів у межах освітньої реформи «Нова українська школа»

Однією із особливостей навчання на сучасному етапі є інтеграція предметів у початковій школі. І хоч урок фізичної культури в освітній реформі «Нова українська школа» не інтегрується з жодним предметом навчального плану, проте 56% учителів фізичної культури підтримують інтегроване навчання учнів, водночас у 34% такий підхід у навчанні дітей не викликає інтересу. Зазначимо, що 10% учителів фізичної культури заперечують важливість та потребу в інтегрованому навчанні в початковій школі.

Відповідно до освітніх змін, навчання в початковій школі здійснюватиметься упродовж двох періодів: 1–2 класи – адаптаційно-ігровий та 3–4 класи – основний. Освітня реформа визначає, що найважливіший метод навчання в 1–2 класах – ігровий. Стосовно навчання школярів через діяльність та за допомогою ігрових методів як у класі, так і поза його межами 72% опитаних учителів фізичної культури вважають, що такий підхід є правильний, тому підтримують його; 24% учителів нейтрально ставляться до такого нововведення. Лише 4% учителів фізичної культури категорично заперечують, що пріоритетний метод навчання у цій віковій групі дітей має бути ігровим (рис. 3).

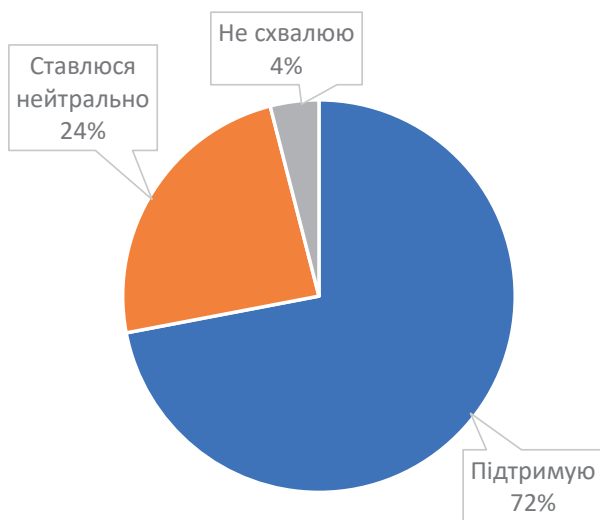

Рис. 3. Ставлення учителів фізичної культури до навчання учнів 1–2 класів за допомогою ігрових методів у класі та поза його межами

В освітній реформі «Нова українська школа» не передбачено бального оцінювання навчальних досягнень учнів із фізичної культури в початковій школі, а оцінювання має бути вербальним та налаштоване на ситуацію успіху для кожної дитини. Про підтримку тільки вербального оцінювання під час уроків фізичної культури висловилися 14% педагогів; 44% учителів фізичної культури нейтрально ставляться до скасування бальної системи оцінювання під час навчальних занять та 42% педагогів негативно висловилися щодо такого підходу в оцінюванні з фізичного виховання (рис. 4).

У концепції освітньої реформи «Нова українська школа» наголошено, що кожна дитина, незалежно від фізичних можливостей, має право на отримання якісної освіти. На запитання анкети: «Як Ви ставитеся до інклюзивного навчання?» в закладах загальної середньої освіти 34% під-

тримують, щоб під час уроків фізичної культури діти з особливими потребами займалися разом із практично здоровими. Однак 24% учителів фізичної культури заперечують такий підхід у фізичному вихованні. Зазначимо, що 40% опитаних учителів нейтрально сприймають таке нововведення у фізичному вихованні. Важко визначитися із відповіддю на це запитання було 2% учителів фізичної культури.

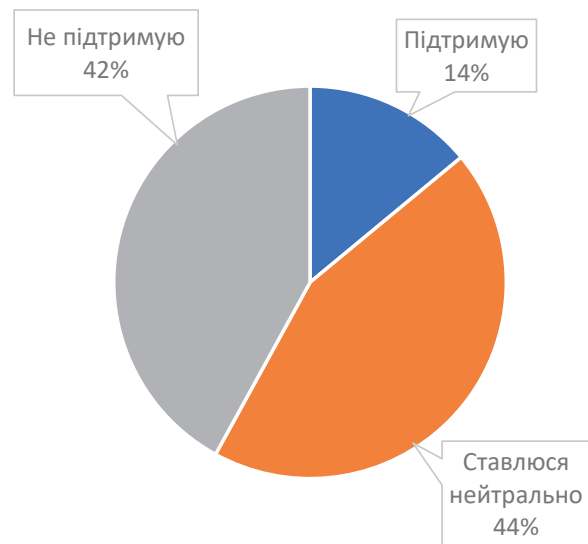

Рис. 4. Ставлення фахівців до вербального оцінювання навчальних досягнень учнів у початкових класах із фізичної культури

У Законі України «Про освіту» визначено ще одне нововведення, якого не було в попередній редакції: батьки учнів тепер мають право обирати форму навчання для своїх дітей. Це може бути очна, заочна або дистанційна форма навчання. Таке нововведення підтримують 76% опитаних учителів фізичної культури, 16% нейтрально ставляться і 8% заперечують правильність такого підходу.

Освітня реформа «Нова українська школа» передбачає свободу створення чи вибору навчальних програм у викладанні кожного предмета. Це означає, що вчителі фізичної культури відтепер мають право вибору: працювати за єдиною навчальною програмою профільного міністерства, адаптувати цю навчальну програму до умов закладу освіти, в якому працюють, чи створити авторську програму, яку затвердить педагогічна рада закладу освіти та директор школи. До такого демократичного підходу 82% учителів фізичної культури ставляться позитивно, 10% опитаних фахівців не підтримують його, а 8% займають нейтральну позицію (рис. 5).

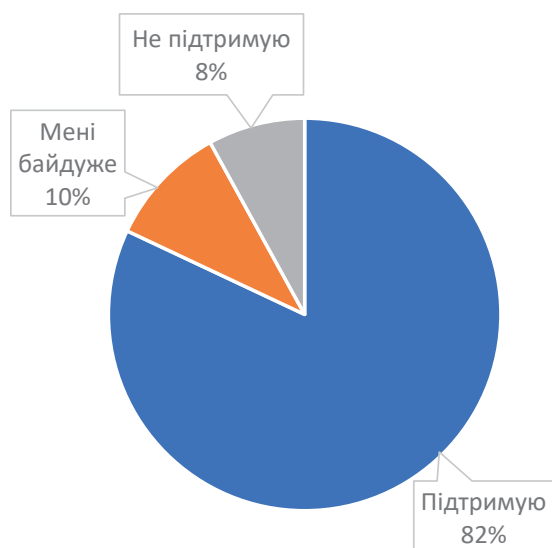

Рис. 5. Ставлення учителів фізичної культури до свободи створення чи вибору навчальних програм

У Законі України «Про освіту» зафіксовано новий підхід до системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а саме: учителі мають право обирати форми та заклади освіти, в яких вони бажають підвищувати свою педагогічну майстерність. Запропоновано очну, дистанційну та дуальну форму підвищення кваліфікації. До сьогодні єдиною формою підвищення кваліфікації була очна, яку забезпечувала система післядипломної педагогічної освіти. На запитання анкети: «Чи підтримуєте Ви систему дистанційного навчання для підвищення кваліфікації?» 50% учителів висловилися позитивно, 32% – нейтрально ставляться до такого нововведення, 18% вважають такий підхід неприйнятним (рис. 6).

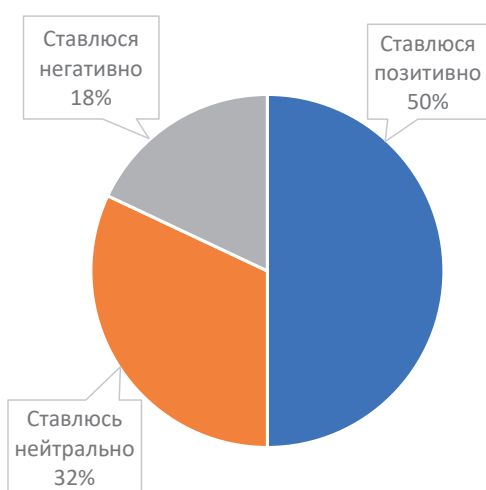

Рис. 6. Ставлення учителів фізичної культури до можливості дистанційного навчання під час курсової перепідготовки

У реформуванні освітньої галузі на сучасному етапі Міністерство освіти вводить незалежну

сертифікацію педагогів, що дає змогу підвищити посадові оклади на 20% учителям, які успішно пройшли сертифікацію, і так мотивувати агентів освітніх змін. Серед учителів фізичної культури таке нововведення позитивно сприймають 70% фахівців, 22% нейтрально ставляться до нього, 4% не підтримують та 4% не визначилися із своєю відповіддю (рис. 7).

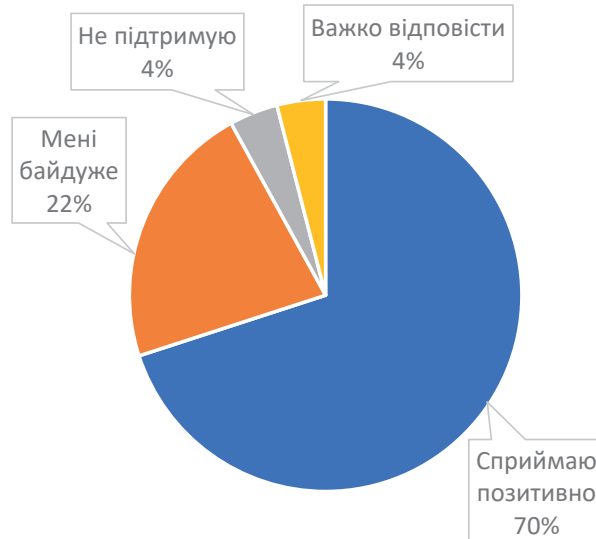

Рис. 7. Ставлення учителів фізичної культури до сертифікації педагогічних працівників

У результаті опитування учителів фізичної культури ми виявили, що 32% фахівців фізкультурної освітньої галузі повністю підтримують нововведення цієї реформи, водночас 58% частково підтримують, а 4% повністю заперечують важливість її проведення. Результати опитування засвідчили, що 6% учителів фізичної культури не виявляють інтересу до змісту реформи, її нововведень і їм нічого про реформування освіти не відомо (рис. 8).

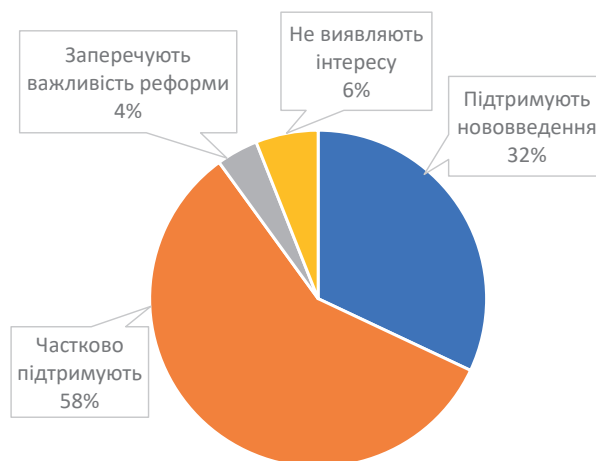

Рис. 8. Ставлення учителів фізичної культури до освітньої реформи «Нова українська школа»

Ще одне нововведення освітньої реформи «Нова українська школа» та Закону України «Про освіту» передбачає вільний вибір навчальних програм. Учителі фізичної культури відтепер мають право працювати не лише за навчальними програмами, що рекомендовані Міністерством освіти і науки України, а й за адаптованими до умов закладу освіти та авторськими навчальними програмами, які схвалює педагогічна рада закладу освіти та директор школи. На запитання анкети: «За якою навчальною програмою, на Вашу думку, найдоцільніше викладати предмет "фізична культура"»? 30% учителів фізичної культури вважають, що за навчальною програмою, рекомендованою профільним міністерством. За адаптованою навчальною програмою до умов закладу освіти найефективніше викладати предмет вважають 44% респондентів. Найефективніше здійснювати процес навчання з фізичного виховання за авторською програмою – 10% педагогів. До думки, що в кожному випадку варто вирішувати окремо, схилиються 16% респондентів.

Незважаючи на те, що більшість педагогів підтримують думку, що найдоцільніше працювати за навчальною програмою, яка наближена до умов кожного конкретного закладу освіти, 62% у своєму педагогічному досвіді надають перевагу

розробленій іншими фахівцями навчальній документації, в водночас укладають своє календарно-тематичне планування 38% учителів фізичної культури.

Висновки. Учителі фізичної культури здебільшого підтримують освітні зміни, що передбачає реформа під назвою «Нова українська школа». Виявлено, що найбільше учителів підтримують такі освітні зміни: свобода вибору (створення) навчальних програм – 82%; забезпечення різноманітних форм здобуття початкової освіти – 76%; навчання через діяльність та ігровими методами – 72%; незалежну сертифікацію учителів – 70%. Середній рівень підтримки учителі фізичної культури виявили до таких освітніх реформ: інтегрованого навчання – 56%; змін структури школи – 54%; системи дистанційного підвищення кваліфікації – 50%; децентралізації школи – 48%; 12-річного терміну навчання – 44%; інклюзивного навчання – 34%. Низький рівень підтримки освітніх реформ – лише вербального оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури – 14%.

Перспективи подальших досліджень. Наші дослідження будуть спрямовані на виявлення можливостей реалізації ключових компетентностей у фізичному вихованні школярів.

Список використаних джерел

1. Іваній І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки учителя фізичної культури / Ігор Іваній // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – Луцьк, 2013. – № 1(21). – С. 43–47.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с.
3. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. – Львів, 2016. – 64 с.
4. Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти : наказ МОНУ від 15.01.2018 р. № 36.
5. Про зміст загальної середньої освіти: науково-аналітична доповідь / О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, О. М. Топузів та ін. ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : НАПН України, 2015. – 118 с.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.
7. Про створення робочих груп із розроблення навчальних програм для Нової української школи : наказ МОНУ від 16.08.2017 р. № 1182.
8. Савченко О. Я. Досвід реформування української освіти: уроки і подальший поступ / О. Я. Савченко // Шлях освіти. – 2010. – № 3. – С. 2–6.
9. Саган О. В. Нова українська школа як спроба реалізації нової освітньої парадигми / О. В. Саган // Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови нової української школи : зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон : Борисфен-про, 2018. – С. 20–22.
10. Сороколит Н. С. Становлення шкільного фізичного виховання в Україні в період незалежності / Н. С. Сороколит, О. В. Римар, А. В. Соловей // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2018. – № 2. – С. 135–139.

References

1. Іваній І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки учителя фізичної культури. В: Цьось А, редактор. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр.; Луцьк. Луцьк: Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки; 2013, с. 43–7.
2. Кремень В, редактор. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Зб. Нац. акад. пед. наук України; 2016. Київ. Київ: Педагогічна думка; 2016.
3. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.

4. Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти: наказ МОНУ від 15.01.2018 р. № 36 [Інтернет]. 2018 [цитовано 2019 Бер. 21]. Доступно: https://drive.google.com/file/d/1mG7U91TLtuHS7aEaBW1B_MuTP5fdglis/view.

5. Про зміст загальної середньої освіти: науково-аналітична доповідь. [Інтернет]. 2015 [цитовано 2019 Бер. 4]. Доступно: <http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/sluhacham/pdf>.

6. Про освіту: закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Інтернет]. 2017 [цитовано 2019 Бер. 7]. Доступно: <http://osvita.ua/legislation/law/2231>.

7. Про створення робочих груп із розроблення навчальних програм для Нової української школи: наказ МОНУ від 16.08.2017 р. № 1182.

8. Савченко О. Досвід реформування української освіти: уроки і подальший поступ. Шлях освіти. 2010; (3):2–6.

9. Саган О. Нова українська школа як спроба реалізації нової освітньої парадигми. В: Петухова Л, редакційна колегія. Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови нової української школи. Зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф.; 2018; Херсон. Херсон: ТОВ «Борисфен-про»; 2018, с. 20–2.

10. Сороколіт Н, Римар О, Соловей А. Становлення шкільного фізичного виховання в Україні в період незалежності. Спортивний вісник Придніпров'я. 2018; (2):135–9.

Стаття надійшла до редколегії 21.11.2018

Прийнята до друку 10.12.2018

Підписана до друку 28.12.2018